

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Kulturella perspektiv - Svensk etnologisk tidskrift*.

Citation for the original published paper (version of record):

Lindqvist, B. (2019)

Förskolans utvecklingssamtal: Om motstridiga logiker i ett institutionaliserat möte
Kulturella perspektiv - Svensk etnologisk tidskrift, (3-4): 35-44

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-39774>

Förskolans utvecklingssamtal

Om motstridiga logiker i ett institutionaliserat möte

BEATRIZ LINDQVIST är professor i etnologi vid institutionen för Historia och samtidsstudier, Södertörns högskola. Hennes nuvarande forskning handlar om förskolans utforskande aktiviteter i staden som kultur- och naturmiljö. Hon ingår i forskningsprojektet "Being and Becoming: A phenomenological perspective on formative dimensions of pre-school education in Sweden and Germany", som finansieras av Östersjöstiftelsen.

Inledning

Artikeln belyser hur motstridiga logiker sprungna ur olika diskurser artikuleras i utvecklingssamtal när förskollärare och vårdnadshavare samtalar om barns utveckling och lärande på en förskola. Förskollärares redovisning av kollektiva lärprocesser avbryts av föräldrars krav på information om sitt barns individuella prestationer. När föräldrar uppträder som kunder i mötet med förskola, får pedagogisk argumentation ibland ge vika för att verksamheten ska hävda sig på en marknad. Pedagogerna uttrycker genomgående att ambitionen med sitt arbete är att uppfylla pedagogiska mål och främja barngruppens gemensamma utveckling och lärande. I mötet med vårdnadshavare kan de dock ställas inför frågor kring barns individuella psykologiska utveckling som aktualiserar en parallell marknadslogik som påverkar hur de presenterar sin verksamhet. Det betyder att de stundtals agerar inkonsekvent med hur de önskar att agera och handla professionellt.

i förskolan möts föräldrar och pedagoger regelbundet vid lämningar och hämtningar och får tillfälle att byta information och funderingar kring barnet i vardagliga samtal ute på gården eller inne i tamburen. Utvecklingssamtalet är ett institutionaliserat möte som personalen enligt gällande styrdokument är skyldiga att hålla med barnens vårdnadshavare minst en gång per år (SFS 2010:800, 8 kap. § 11; Lpfö 98, rev 2018, s. 12). Pedagogerna Markström och Simonsson (2013:46) beskriver utvecklingssamtalen som institutionella samtal som visserligen följer en struktur men innehåller inslag av småprat som mjukar upp gränsen mellan professionell och informell kommunikation. Denna kombination av allvar och lekfullhet lättar upp stämningen, vilket höjer den milda styrningen som sker under mötet (Markström och Simonssons 2013:47).

Förskollärare ansvarar för att utforma utvecklingssamtalen och har förhållandevis stor handlingsfrihet när det kommer till att omsätta läroplanens strävandemål i praktik och kan beskrivas som en slags gräsrotsbyråkrater eftersom de arbetar utifrån ett politiskt beslutat uppdrag som regleras av styrdokument, och i direkt kontakt med medborgarna, dvs. på gräsrotsnivå. Men styrdokument kan inte styra den vardagliga praktiken i detalj, utan anger ramar och en riktning. Det är förskollärare som utifrån sin professionella roll gör tolkningar av läroplanen och inom det utrymmet avgör vad som ska göras i verksamheten och hur det ska genomföras. Det är trots allt endast förskollärare som har kännedom om både läroplanens krav, institutionens förväntningar, den specifika barngruppen och föräldrarnas ibland motstridiga önskemål. Det är också förskollärare som ansvarar för det emotionella arbetet som krävs för att utvecklingssamtalet, i fall det uppstår obehagliga stämningar, resulterar i ett produktivt möte där båda parter blir nöjda med resultatet.

Utvecklingssamtalet ska ge tillfälle att i lugn och ro främja samverkan med hemmet och som ett tillfälle att delge varandra hur barnet utvecklats och upplevs på förskolan och i hemmet. Från förskollärarens sida förväntas föräldrar visa intresse för hur den pedagogiska verksamheten främjar barns lärande och hur läroplanens mål uppfylls. Detta kommer till uttryck i hur förskolans underlag för utvecklingssamtal planeras där stor vikt läggs vid att koppla vad barn säger och gör, teckningar, foton och videoinspelningar av olika situationer till mål i läroplanen som ett slags bevis för verksamhetens kvalitet.

I denna artikel undersöks hur utvecklingssamtal i en förskola genomförs och

hur förskollärare och vårdnadshavare förhåller sig till motstridiga diskurser rörande kvalitet i förskolan. Studien görs mot bakgrund av att utbildning generellt kommit att påverkas av marknadens principer, vilket annan forskning visar (exempelvis Dahlstedt & Fejes 2019; Ungerberg 2017). Förskolan betraktas alltmer som en investering i framtiden och ges en viktig roll för att förbereda för ökade krav på global konkurrenskraft. Marknadsekonomiska uppfattningar om ökad individuell valfrihet och ökad kvalitet genom konkurrens har gjort kvalitetsmätningar av förskolor och skolor till viktiga inslag liksom framväxten av en detaljerad granskning och kontroll.

Vidare har en trend av ökad dokumentation gjort systematiskt kvalitetsarbete till ett centralt ansvar för förskolläraren uppdrag. År 2018, reviderades läroplanen som numera fastslår att förskolläraren ansvarar för att ”varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt följs upp, dokumenteras och analyseras för att det ska vara möjligt att utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål...” (Lpfö 18, s.18). Förskoleverksamheten genomförs lokalt av kommunala eller fristående huvudmän, men regleras centralt av staten genom nationellt angivna mål i läroplanen som förskolan utvärderas och barnens utveckling och lärande bedöms.

Parallellt med denna utveckling har även Reggio Emilias pedagogiska filosofi fått stor genomslagskraft med en stark betoning på det kompetenta barnet som tillsammans med andra barn och pedagoger utforskar omvärlden och skapar kunskap. Olikheter och perspektivbyten beskrivs som viktiga resurser vilket signalerar optimism i ljuset av samhällets snabba för-

ändringar. Inspirationen från Reggio Emilia understryker inte minst vikten av ett lyssnande förhållningssätt, pedagogisk dokumentation tillsammans med barnen och kollegial reflektion. I förskolan möts således två starka tendenser som pekar åt olika håll mot mätningar, konkurrens och individuell utveckling resp. fritt utforskande, samarbete och kollektivt lärande.

METOD OCH TEORIRAMAR

Artikeln bygger på empiriskt material bestående av transkriberade samtal som förts under två personalmöten med både förskollärare och deras närmaste chef för att planera inför utvecklingssamtal, observationer vid två utvecklingssamtal med föräldrar till femåriga barn, samt intervjuer med avdelningens två förskollärare. Deltagarna i studien har gett sitt skriftliga samtycke till att delta i min studie i enlighet med lagen om etikprövning av forskning som gäller människor (SFS, 2003:460). De har informerats om att de har rätt att när som helst ta tillbaka sitt samtycke.

Analysarbetet har haft som fokus hur barns utveckling och lärande bedöms och beskrivs i relation till vårdnadshavare. Därefter renodlades teman som bottenar i studiens teoretiska utgångspunkter om hur institutionell praktik visserligen görs i ett lokalt sammanhang men att samhällets styrningsrationaliteter har betydelse för det dagliga arbetet. Inspirationen till det teoretiska och metodologiska ramverket kommer från en syn på makt som relationellt och därmed närvarande i alla mellanmänniskliga kontakter liksom inom och genom alla institutionella praktiker (Foucault 2001). En effekt av institutionella praktiker är att de skapar subjekt

som antar produktiva beteenden genom att orientera sig mot löften om lycka och välbefinnande när de agerar i linje med de uppsatta målen. Enligt Sara Ahmed (2010), fungerar löftet om lycka som en maktordningsprincip som orienterar kroppar och subjektiviteter i en viss normerande riktning utan att det framstår som tvång. För individer som följer sin egen lustprincip när de gör som förväntas följer upplevelser av en expansion av det egna jaget.

Barn som visar entusiasm inför olika aktiviteter, som visar prov på vetgirighet, lust att delta och lära, och som självständigt gör som förväntat positionerar sig tydligt som kompetenta förskolebarn. Lika tydligt framträder deras motsats, "glädjedödarna" (killjoys) för att låna Ahmeds begrepp som inte härrör ur en förskolemiljö, men som väl fångar barnsubjekt som stör ordningen. Det handlar om barn som framstår som "bångstyriga" eller skapar dålig stämning omkring sig och som sätter "käppar i hjulet" genom att uttrycka subjektiviteter som inte bekräftar tanken om barns naturliga lust att lära, vara kreativa, vetgiriga och självständiga (jfr Dolk 2013).

I analysarbetet lånar jag ytterligare några tankar som Kim Silow Kallenberg (2017) har utvecklat med hänvisning till Glynos & Howarth (2007). Hon förklarar att "en logik kan beskrivas som en diskursiv formation bestående av olika slags praktiker och artikuleringar av mening som pekar i en viss riktning och bildar ett mönster av mening" (Silow Kallenberg 2017:42). En förtjänst med perspektivet är att det bidrar till att förklara varför vissa uttryck eller handlingsätt kan framstå som rimligt för deltagarna trots uppenbara motstridigheter. Det kan dessutom ge möjligheter att utifrån samma empi-

riska exempel problematisera hur utvecklingssamtal som institutionell praktik i förskolan präglas av såväl varaktighet som kontingens genom att artikulera disparata diskurser som ständigt återskapas och omförhandlas i bedömning av barns lärande och utveckling. De logiker som analysen kretsar kring kan benämnas som en *konkurrenslogik* och en *samarbetslogik*. Konkurrenslogiken fungerar som en samlingsbeteckning på utsagor och handlingar som framhåller vikten av att hävda sig gentemot andra (andra barn, andra förskolor, andra kommuner).

Samarbetslogiken sammanfattar i sin tur utsagor och handlingar som betonar värdet av att ingå i en lärande gemenskap, där alla är unika och lika värdefulla och där alla tillsammans utforskar omvärlden i demokratisk anda. Medan den ena går ut på att ”stå sig väl i jämförelse med andra”, syftar den andra till att ”förundras, upptäcka och lära tillsammans i skiftande kontexter”. Det gäller båda logiker att de gärna åberopar olika dokument, teorier och experter för att legitimera sin riktighet. Förskollärare får således navigera mellan olika ideal och krav som förskolan förväntas infria.

FÖRSKOLA I FÖRÄNDRING

De senaste decennierna har svensk förskola genomgått omfattande förändringar. Kraftigt ökad efterfrågan, omfattande utbyggnad till stora kostnader och introduktionen av fria skolval har fört med sig en marknadsanpassning som gör förskolorna till konkurrenter. 1990-talets finanskris ledde till omfattande besparingar inom all offentlig sektor, vilket resulterade i större barngrupper utan ökade resurser. Parallellt med denna generella

ekonomiska åtstramning får ratificeringen av FN:s Barnkonvention 1990 ett genombrott i Sverige. En följd av denna är enligt Brembeck m.fl. (2004) att det ställs förväntningar på barnet som kompetent, självreflekterande, självutvärderande och rationell. I förskolan ska varje barn utveckla förmågan att uttrycka sina tankar och åsikter, att ta ansvar för sina egna handlingar men också att ta ansvar för och bidra till den gemensamma miljön.

1996 flyttas ansvaret för barnomsorgen från socialdepartementet till utbildningsdepartementet som en tydlig markering av att förskolan inte längre ska vara en institution där barn vistas medan föräldrar arbetar utan snarare som en utbildningsinstitution där barn inleder det livslånga lärandet. 1998 får förskolan sin läroplan, vilket ytterligare innebär en styrning i enlighet med nationella strävansmål formulerade av staten. Ökande mål- och resultatstyrning skärper kraven på utvärdering av verksamhetens kvalitet och måluppfyllelse. Samtidigt ökar trycket på förskolan som får allt större barngrupper med samma budgetramar. Detta till trots höjs förväntningarna på att det kompetenta, flexibla och livslångt lärande barnet anpassar sig till krav på flexibilitet och självständighet för att bättre hantera samtidens utmaningar och förändringar (jfr Halldén 2007).

En konsekvens av denna utveckling är att förskolepersonalen i allt högre grad utvärderar den egna verksamheten, sig själva och barnen, samtidigt som förskolan är allt mer utsatt för granskning från huvudmännen, föräldrarna och omgivningen (Vallberg Roth 2011:164f). Granskningarna sker delvis genom inspektioner, men tar sig i vardagen främst uttryck i en ökad ström av dokumentation, rapporter, utvärderingar och handlingsplaner som gör

det möjligt att värdera, mäta och jämföra organisationer (Bornemark 2018). Utvecklingen har även inneburit förändringar av språkbruket, liksom nya incitament och roller. Ett exempel på det är att föräldrar behandlas och agerar i ökad grad som kunder, vars krav på förskolan förväntas sporra personalen att höja kvaliteten. I likhet med andra aktörer på en konkurrensmarknad finns även i förskolan en strävan efter att "bli sedd, uppmärksammas, omtalad och åtråvärd" (Vallberg Roth 2011:165). Kampen om att bedriva den "bästa verksamheten" ställer marknadsföring och rankning i förgrunden. Detta sträcker sig även till pedagogernas fritid där många av dem publicerar bilder och texter som skildrar förskolans vardag i bloggar, Instagram och Facebook.

Parallellt med denna utveckling har inspiration från Reggio Emilias pedagogiska filosofi slagit igenom på bredd front som en tydlig kritik mot tidigare utvecklingspsykologiska teorier om att barn följer en åldersrelaterad utveckling.

Nu ställs det kompetenta barnet i centrum som en aktiv agent som skapar sin kunskap i relation med andra barn och vuxna och med miljön (Dahlberg m.fl. 2014). Reggio Emilia utvecklades efter andra världskriget med en tydlig vision om att fostra barnen till demokratiska och kritiskt tänkande medborgare med rättigheter och möjlighet att påverka. Samarbeta och solidaritet ses som centrala principer när barnen undersöker, tolkar och gestaltar sin omvärld. Barnen uppmuntras att pröva sina teorier om hur världen fungerar med pedagogerna som medforskare och pedagogisk dokumentation sprider sig som ett attraktivt verktyg för att synliggöra det kompetenta barnets meningsskapande i de dagliga aktiviteterna.

I ljuset av de ekonomiska åtstramningar som råder, får det kompetenta barnet både en egen röst och ett eget perspektiv samtidigt som hen förväntas vara socialt skicklig och initiativrik och kunna uttrycka sina tankar i en allt större barngrupp. På den aktuella förskolan avskaffas en tidigare organisation där barn hade en utsedd ansvarig pedagog till att hela lärarlaget ansvarar gemensamt för alla barn i avdelningen.

I praktiken innebär det att barnen måste kunna knyta an till flera olika vuxna och vara beredda att ständigt ingå i olika barnkonstellationer olika dagar (jfr Lindgren 2018). I intervjumaterialet förklaras det omväxlande med hänvisning till "besparingar för att göra verksamheten mer kostnadseffektiv med bibehållen kvalitet" och att "barn är i samspel med omvärlden" framhålls av arbetslaget som en anledning till att variera sammansättningen i barngrupper eftersom det möjliggör olika sorters utforskande och meningsskapande genom att barn ingår i olika relationer till varandra, till pedagogerna och till miljön.

Hur det är möjligt att så pass inbördes motsatta bilder kan förekomma samtidigt inom ramen för svensk förskoleverksamhet?

VI ÄR STOLTA ÖVER VÅRT KVALITETSARBETE!

Såväl ledningen som personalen på denna förskola redogör entusiastiskt för den Reggio Emilia-inspirerade pedagogiken som de menar präglar deras arbetssätt. De framhåller också aktuell forskning som företräder en syn på barn som kontextberoende och i ständig tillblivelse i relation till omvärlden. Ledningen har i flera år

satsat på kompetensutvecklingsinsatser för att höja pedagogernas förmåga att analysera dokumentation med stöd i post-humanistiska perspektiv från aktuell forskning. Förskolans framgång i konkurrens med andra förskolor, inte minst fristående sådana, är å andra sidan beroende på att den lyckas uppnå höga kvalitetsmål inom budgetramarna och med hög kundnöjdhet i föräldraenkäter. När söktryck till förskolan analyseras smyger sig en ekonomisk logik in som omvandlar barn till ett kapital som behövs för att bedriva verksamheten med samma volym. I konkurrensen gäller det att synliggöra hur den egna profilen kan gynna barns utveckling och lärande i nuet, men också hur barn rustas inför skolövergången och i förlängningen det livslånga lärandet. Att välja just denna förskola framställs som en investering i framtiden där frukterna kommer att skördas.

Den dagliga praktiken utmärks av tal om barns intressen, fotografier på aktiviteter och teckningar som kopplas samman med olika citat ur läroplansmålen i dokumentationsarbetet. I intervjumaterialet knyter pedagogerna bilden av det kompetenta förskolebarnet till det nyfikna, experimenterande och verbala barnet som är öppen mot världen och erfär den med alla sina sinnen. Dokumentationsarbetet sker kontinuerligt men inför terminens utvecklingssamtal samlas arbetslaget för att göra en selektion av materialet inför mötet med värnadsställning. Det handlar dels om att kunna förmedla verksamhetens innehåll, dels om att återkoppla till föräldrar hur deras barn har det på förskolan. När pedagogerna gör i ordning underlaget till utvecklingssamtal måste de förhålla sig till två logiker: Å ena sidan, en samarbetslogik som betonar det kollektiva lärandet där det är processen och inte resultatet

som är i fokus. Å andra sidan, en konkurrenslogik som betonar att just denna förskola är bättre än andra på att gynna barns individuella utveckling.

ELSA'S UTVECKLINGSSAMTAL

Utvecklingssamtalet gällande Elsa inleds med att förskolläraren hälsar välkomna och sedan lämnas ordet över till föräldrarna som får berätta vad de tycker om verksamheten och vad de ser utifrån sitt barn. Mamman vill veta "hur hon har det här, vilka hon leker med och att hon hänger med i utvecklingen". Föräldrarna ombeds att ta fram enkäten där deras barn har fått svara på frågor om hur hon upplever olika aktiviteter och om trygghet och trivsel med hjälp av emoji-gubbar. Föräldrarna har även fått fylla i en kort enkät som stöd för minne för att kunna berätta hur de anser att förskolan främjar barns lust att lära, hur väl den förankrar den demokratiska värdegrunden och hur väl den uppfyller läroplanens mål. Före själva mötet förklarar förskolläraren Monica för mig att:

...vi vill inte att de bara kommer för att få reda på hur deras barn är. Vi vill ha ett samarbete med föräldrarna, en dialog för barnets skull. Vi diskuterar inte så mycket hur barnet är utan mer hur vi pedagoger arbetar och hur gruppens lärande visar sig. Och visst vissa föräldrar är lite skeptiska och vill få reda på det negativa medan vi vill berätta hur vi jobbar för att uppnå målen. Föräldrarna ska alltså ställa krav på oss men de kan vara lite trögstartade och inte riktigt önska så mycket inflytande.

Under utvecklingssamtalet tar Monica fram den pedagogiska dokumentationen bestående av barnets alster, bilder, anteckningar om vad hon har sagt vid vissa tillfällen, observationer, anteckningar från

avstämning med kollegor och berättar. Föräldrarna lyssnar intresserat när Elsas teckningar och kommentarer tas upp. Pappan undrar om dottern äter ordentligt och frågar efter ett par vantar som försvunnit. I förskollärares förberedelser inför utvecklingssamtal är det främst frågor om att presentera hur avdelningen arbetar med pågående projekt och den pedagogiska dokumentationen som synliggör barns kollektiva lärande utifrån deras intressen, vilket ligger i linje med en samsarbetslogik där barn skapar kunskap i relation till varandra och till miljön. När pedagogerna vänder sig till mig i min forskarroll, förklarar de att det är meningen att hem och förskola tillsammans samverkar och får en helhetssyn på barnen.

När vi sitter på Elsas utvecklingssamtal och föräldrar ställer frågor om hon verkar glad, om hon har roligt och äter ordentligt, glider samtalet in på hur Elsa "är" snarare än på hur verksamheten ser ut och varför. "Hon är absolut med och är en glad och nyfiken tjej. Hon är riktigt framåt, Elsa, självständig och plockar undan efter sig och så är hon smidig och väldigt på när det gäller naturkunskap!", förklarar Monica och möter föräldrarnas nöjda blickar.

När vi sitter med Elsas föräldrar som undrar hur deras barn är och om hon utvecklas som hon ska, går förskolläraren dem till mötes genom att använda sig av utvecklingspsykologiska termer som hon tidigare tagit avstånd ifrån. Elsa beskrivs som mogen för sin ålder och hon uppges ha en god emotionell, motorisk och språklig utveckling. "Egentligen har vi gått ifrån det här, men det är klart att man har det i bakhuvudet när man går igenom barnet", ursäktar sig Monica när mötet är över. Genom att beskriva Elsa som "mo-

gen för sin ålder", har hon artikulerat en konkurrenslogik där alla är medtävlare på kunskapsarenan och där tycks Elsa dra det längsta strået.

LIAMS UTVECKLINGSSAMTAL

Vid det andra utvecklingssamtalet som jag får tillfälle att observera gäller Liam, och förskolläraren Sonia håller i mötet. I likhet med Monica visar hon sig angelägen om att förmedla att det är riktigt lärande som förskolan arbetar med medan mammans frågor kretsar kring omsorg och trivsel. Sonia presenterar pågående projekt som barnen jobbar med och Liams mamma lyssnar och undrar om Liam fungerar bättre i barngruppen och om han utvecklas som förväntat och det är nu som båda parter glider in i en diskussion som följer outtalade utvecklingspsykologiska spår. Bilder av hur det enskilda barnet fungerar i olika situationer, som pedagogen haft "i bakhuvudet" plockas fram för att beskriva barnet i de dagliga rutinerna, i fråga om trivsel, utveckling och lärande. Det är nu som frågan om Liams emotionella utveckling förs på tal på ett något motsägelsefullt sätt:

Sonia: "vi jobbar med finmotoriken och stödjer Liam, men han har ännu inte kommit dit (...) det blir lätt oroligt kring honom i barngruppen. Han har myror i brallan och kan bli otålig och ja, lite arg, när något går honom emot, hm och (...) då (...) det kan det lätt gå ut över en kompis".

Mamman: "okej, så han ligger efter..."

Sonia: "ja, det är impuls kontroll som ännu inte sitter (...) men han har utvecklats språkligt, vi jobbar på".

I samtalet sker en förskjutning när förskolläraren lyfter fram vad som inte fungerar bra för Liam. Från att inledningsvis ha betonat en syn på det rika, kompetenta

barnet som utforskar sin omvärld och producerar kunskap, glider förskollärarens förklaringar nu in på olika faser som barn genomgår vad gäller motorik och emotionell utveckling för att förklara för mamman.

Under utvecklingssamtalet uttrycker sig förskolläraren genomgående i vi-form, vilket konstaterar att det är hela personalgruppens gemensamma bedömning. Mötet utmynnar i en handlingsplan där det står att läsa att Liam "behöver stöd i det sociala samspelet och i kommunikationen. Liam har svårt att ta in information och visa att han förstår instruktioner. Han behöver hjälp att utveckla sitt språk och hon stöd att hänga med och fullfölja aktiviteter för att komma vidare i vår verksamhet" (Handlingsplan, Liam 20161025).

Mina observationer vid utvecklingssamtal visar att pedagogerna, om än något motvilligt använder sig av en del utvecklingspsykologisk terminologi för att tillsammans med föräldrar pricka av barnets visade förmågor och därmed tillfredsställa föräldrars önskemål att veta hur deras eget barn ligger till i en skala i jämförelse med övriga barn.

Den konkurrenslogik som föräldrar artikulerar leder således pedagogerna att göra ett avsteg från Reggio Emilia pedagogikens tankar om att de är processen och inte den färdiga produkten – vad barnet uppnått – som är intressant. Visserligen, framhåller pedagogerna att barns utveckling och lärande inte hänger samman med en viss ålder utan hänger samman med skiftande situationer och relationer. Men när det gäller att bemöta föräldrars frågor om det specifika barnet, görs avsteg från den kollektivistiska samarbetslogiken till förmån för en individualistisk konkurrenslogik. Det leder till en bedömning av barns individuella förmåga

att visa sig självständig, nyfiken, hålla koncentrationen, uttrycka sina tankar och samspela med kamrater och vuxna.

I den konkreta situationen där föräldrar frågar direkt om vad barnet kan och inte kan, förefaller dock denna eftergift logisk med tanke på att förskolan också är en aktör på en konkurrensutsatt marknad. Förskolan utvärderas av sina "kunder" (föräldrarna) genom enkäter vars resultat offentliggörs på hemsidan. Föräldrars nöjdhetsindex kan fungera som reklamspelare eller som varningssignal till andra föräldrar som söker förskoleplats åt sina barn. Samma nöjdhetsindex ger kommunpolitiker information om hur väl varje enhet lyckas med måluppfyllelse samtidigt som det ger medborgare information om kvalitet för att göra välgrundade val. I kommunen i fråga har beslutats att satsningar på öppna kvalitetsjämförelser bör vara högprioriterat i syfte att göra alla investeringar utvärderingsbara.

SLUTSATSER

I denna artikel har jag gett en inblick i hur olika logiker artikuleras i utvecklingssamtal på en förskola. Styrdokument och förskollärare fasthåller att det är verksamheten som dokumenteras och utvärderas och inte det enskilda barnet. Förskollärare förbereder en presentation av barngruppens kollektiva lärande med stöd i den pedagogiska dokumentationen som gjorts gemensamt med barnen. Emellertid framträder en annan bild under utvecklingssamtal när pedagog och förälder diskuterar och oftast enas kring hur barnets uppträdande och kompetenser förhåller sig till bilden av det kompetenta förskolebarnet. En konkurrenslogik där resultat-

redovisningar och ökad marknadskonkurrens tränger in i förskolan som institution kan samexistera med en samarbetslogik som kretsar kring att kunskaper och utveckling är i ständig tillblivelse i det gemensamma utforskandet. Exempelen i denna artikel visar att det finns det påtagliga risker att utvecklingssamtal där pedagoger tillmötesgår föräldrars frågor om hur deras barn "ligger i förhållande till övriga barn" utmynnar i bedömningar i linje med en konkurrensinriktad individualism. Detta sker inte minst genom att en seglivad utvecklingspsykologisk tradition som aktualiseras av föräldrarna ytterligare förstärker tanken om att alla individer befinner sig i en tävlan där det gäller att framstå som attraktiv i en marknad.

REFERENSER

- Ahmed, Sara, 2010. *The promise of happiness*. Durham [NC]: Duke University Press.
- Bornemark, Jonna, 2018. *Det mätbara renässans: En uppgörelse med pedanternas världsherravälde*. Första upplagan Stockholm: Volante.
- Brembeck, Helene, Johansson, Barbro & Kampmann, Jan (red.), 2004. *Beyond the Competent Child: Exploring Contemporary Childhoods in the Nordic Welfare Societies*. 1. ed. Frederiksberg: Roskilde University Press.
- Dahlberg, Gunilla, Moss, Peter & Pence, Alan, 2014. *Från kvalitet till meningsskapande: postmoderna perspektiv - exemplet förskolan*. 3. uppl. Stockholm: Liber.
- Dahlstedt, Magnus & Fejes, Andreas (red.), 2019. *Neoliberalism and Market Forces in Education: Lessons From Sweden*. Abingdon: Routledge.
- Dolk, Klara, 2013. *Bångstyriga barn: Makt, normer och delaktighet i förskolan*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Foucault, Michel, 2001. *The Essential Works of Michel Foucault: 1954–1984. Vol. 3, Power*. London: Allen Lane.
- Glynos, Jason & Howarth, David, 2007. *Logics of Critical Explanation in Social and Political Theory*. London: Routledge.
- Halldén, Gunilla (red.), 2007. *Den moderna barn- domen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Hörnfeldt, Helena, 2011. "Utveckling som mål och måttstock: Om barnhälsovårdens fyraårs- kontroller", i *Socialmedicinsk tidskrift* 3/2011, 199–206.
- Lindgren, Therese, 2018. *Föränderlig tillblivelse: Figurationen av det posthumanistiska förskolebarnet*. Diss. Malmö: Malmö universitet, 2018. Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2043/26303>
- Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>
- Markström, Ann-Marie & Simonsson, Maria, 2018. *Utvecklingssamtal: Kommunikation mellan hem och förskola*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- SFS 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Silow Kallenberg, Kim, 2017. "Det som sitter i väggarna: Tvångsvård mellan stabilitet och förändring", *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 3–4 2017, ärg. 26, 39–45.
- Ungerberg, Kristin, 2017. "Utbildning i tillblivelse – En alternativ berättelse om utbildning och lärande [Elektronisk resurs]", i *Karlstads universitets pedagogiska tidskrift*, 13:1, 74–88.
- Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-65402>
- Vallberg Roth, Ann-Christine, 2011. *De yngre barnens läroplanshistoria: Didaktik, dokumentation och bedömning i förskola*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Åberg, Ann & Lenz Taguchi, Hillevi, 2005. *Lyssnandets pedagogik: Etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

SUMMARY

Parent-teacher conferences in a Swedish preschool
– conflicting logics in institutional encounters

(Förskolans utvecklingssamtal – oem motstridiga
logiker i ett institutionaliserat möte)

The article discusses how conflicting logics emanated from different discourses are articulated in parent-teacher conferences in a Swedish preschool. Preschool teachers' reporting of collective learning processes is interrupted by parents' demands for information about their child's individual performance. When parents act as customers in the pre-school meeting, pedagogical matters can sometimes capitulate for the preschool's need to assert itself in a market. The educators consist-

ently express that the ambition is to fulfil educational goals and promote the children's development and learning. However, in the meeting with parents, they may be required to answer questions about children's individual psychological development that actualize a parallel market logic that affects the teachers' ability of presenting their work consistently as they try to reconcile contradictions inherent to the discourses intersecting preschool as institution.

Keywords: early childhood education, conflicting logics, parent-teacher conference, learning and development.

Beatriz Lindqvist, Professor, European Ethnology, School of Historical and Contemporary Studies, Södertörn University, Huddinge, Sweden.